

REALIZAREA MECANISMELOR DEMOCRAȚIEI REPREZENTATIVE ÎN ACTIVITATEA PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA

*Vitalia JUC,
Facultatea Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative*

CZU: 328.3(478)

vitalia.j0207@gmail.com

După 30 de ani de la Declarația de independență, Republica Moldova încă se mai află într-un proces de tranziție de la un sistem totalitar spre un sistem democratic și reprezentativ. Momentul cheia al acestui proces îl reprezintă însăși activitatea propriu-zisă a organelor centrale de guvernare care, fie utilizează eficient mecanismele democrației, fie neglijează sau se abat de la acestea. Or, trebuie să atragem o atenție sporită la activitatea organelor de conducere statală și la mecanismele de funcționare ale acestora de care depinde atât dezvoltarea la nivel național, cât și afirmarea pe plan internațional al Republicii Moldova. În acest sens, un rol primordial îl ocupă Parlamentul, instituție responsabilă de întregul parcurs legislativ la nivel statal.

Referindu-ne la situația actuală din Parlamentul Republicii Moldova, constatăm o îmbunătățire esențială la capitolul reprezentativității. În primul rând, e de menționat raportul dintre numărul bărbaților și a femeilor: 40 de femei au fost alese în funcția de deputată după alegerile parlamentare din 11 iulie 2021. Pentru comparație, în primul Parlament al Republicii Moldova (1990-1994) femeile constituiau 3,7%, iar în Parlamentul ales la scrutinul din iulie 2021 – 39,6 [1]. Republica Moldova se află printre țările europene care au înregistrat o pondere ridicată a femeilor-membre în Parlament. Moldova a implementat măsuri de stimulare a participării femeilor în alegeri la general. În 2016 au fost introduse modificări în legislație referitoare la cota minimă de reprezentare de 40% pentru ambele sexe la formarea Guvernului, la constituirea forurilor de conducere a partidelor politice și în procesul de constituire a listelor electorale pentru alegerile naționale și locale. Prin urmare, vedem rezultate pozitive ale implementării acestui mecanism de către forul legislativ.

Încă un aspect important în activitatea Parlamentului este prezența tinerilor în legislativ. Raportul privind reprezentativitatea tinerilor în parlamentele statelor membre ale Uniunii Interparlamentare arată că 30,2% dintre parlamentarii lumii au sub 45 de ani. În Parlamentul Republicii Moldova acest indice constituie 38,6% – 39 din 101 de deputați sunt mai tineri de 45 de ani. Parlamentul Republicii Moldova este pe locul 6 în lume după progresul obținut, din 2018, privind numărul de parlamentari sub 45 de ani și pe locul 8 – privind numărul deputaților sub 40 sau sub 30 de ani [2].

De cealaltă parte, minoritățile etnice se află într-o situație precară, pentru că reprezentarea lor în Parlament încă nu este asigurată și stimulată, situație care, credem necesară a fi modificată prin completarea actelor legislative cu referire la partidele politice. Într-o țară multietnică cum este Republica Moldova introducerea unor cote obligatorii pentru minorități în legislativ ar putea fi benefică doar dacă s-ar identifica niște mecanisme echitabile în raport cu toate grupurile minoritare și subreprezentate. În precedentul Parlament, a fost o singură persoană de etnie romă. Or, ar fi cazul de instituit cote pentru cele mai subreprezentate grupuri, că e vorba de 3%, 5% sau 10% trebuie de discutat pentru a se ajunge la un anumit consens. O altă modalitate ar fi ca algoritmele de finanțare a partidelor să fie ajustate la acest deziderat. Altfel spus, cu cât mai multe persoane aparținând grupurilor subreprezentate are partidul, cu atât mai multe finanțe primește de la bugetul de stat. Astfel de mecanisme s-au dovedit a fi eficiente în cazul femeilor și tinerilor după cum și au fost menționate anterior. Pentru comparație, în Camera Deputaților din România, este un grup parlamentar al minorităților naționale care este foarte activ în procesul legislativ.

Pentru ca democrația reprezentativă să funcționeze corect, ea este completată de democrația participativă. Aceasta înseamnă că cetățenii, prin intermediul grupurilor societății civile și al altor organizații neguvernamentale (ONG), sunt încă capabili să comunice și să influențeze asupra parlamentarilor între alegeri. ONG-urile îndeplinesc o serie de funcții importante, inclusiv informarea oamenilor cu privire la chestiuni de interes public, oferindu-le mijloace prin care pot vorbi cu reprezentanții lor politici între alegeri și tragerea la răspundere a delegaților atunci când încalcă legea. Libertatea ONG-urilor de a îndeplini aceste funcții și libertatea oamenilor de a se asocia cu ONG-urile sunt componente vitale ale democrației reprezentative liberale.

În concluzie, analizând activitatea Parlamentului la etapa actuală, observăm o tendință pozitivă în realizarea democrației reprezentative la nivel de funcționare a Parlamentului și a instituțiilor din subordinea lui. Deși partidele mici sunt defavorizate în scrutinele electorale, iar în Parlament au ajuns doar 4 partide politice, poziția democrației se fortifică în țară. Totuși, rămâne loc și pentru îmbunătățire.

Ca recomandare, pentru îmbunătățirea reprezentativității, consider necesară completarea Legii 382 din 2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor, care nu a fost modificată din anul 2006 și introducerea unei cote obligatorii de reprezentare a minorităților în partidele politice prin completarea Legii privind partidele politice.

O altă recomandare ar fi acordarea dreptului de inițiativă legislativă societății civile prin intermediul organizațiilor nonguvernamentale, după exemplul Uniunii Europene și a României care ar permite o interacțiune mai eficientă între forul superior legislativ și cetățeni.

Referințe:

1. <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/presscenter/pressreleases/2021/record-pentru-numrul-femeilor-alese-in-calitate-de-deputate-i-al.html>
2. <https://multimedia.parlament.md/parlamentul-republicii-moldova-a-progresat-la-capitolul-prezentei-tinerilor-in-ultimii-3-ani-raport-global/>

Surse bibliografice:

• Acte legislative:

1. Constituția Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial nr. 1 din 27.07.1994
2. Lege nr. 294 din 21.12.2007 privind partidele politice. În: Monitorul Oficial al RM nr. 42-44 art.119 din 29.02.2008
3. Legea nr. 797 din 02.04.1997 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului. În: Monitorul Oficial al RM nr. 50, art. 237 din 07.04.2007

• Publicații:

4. Gladenco S. „Sistemul electoral mixt: avantaje și dezavantaje”.

Disponibil în: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/35-40_22.pdf

- *Surse internet:*

5. <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/presscenter/pressreleases/2021/record-pentru-numrul-femeilor-alese-in-calitate-de-deputate-i-al.html>
6. <https://multimedia.parlament.md/parlamentul-de-legislatura-a-xi-a-are-un-numar-record-de-femei-deputate/>
7. <https://multimedia.parlament.md/parlamentul-republicii-moldova-a-progresat-la-capitolul-prezentei-tinerilor-in-ultimii-3-ani-raport-global/>

Recomandat

Livia ZAPOROJAN, dr., lector universitar